

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Факультет фізичного виховання
Кафедра фізичної терапії, фізичного виховання і біології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”:

Перший проректор

 Набока О.Г.
(під)

«28» серпня 2020 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ (ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ)

підготовки здобувачів

другого (магістерського) рівня вищої освіти

(назва рівня вищої освіти)

спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

(шифр і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою

Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

(назва програми)

мова навчання українська

Розробник: Бобирєв В.Є., кандидат біологічних наук, доцент кафедри фізичної терапії, фізичного виховання і біології

Рецензенти:

Дичко В.В. – доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри фізичної терапії, фізичного виховання і біології ДВНЗ «ДДПУ».

Пристинський В.М. – кандидат педагогічних наук, професор кафедри теоретичних методичних основ фізичного виховання і реабілітації ДВНЗ «ДДПУ».

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри фізичної терапії, фізичного виховання і біології

Протокол № 1 від «27» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри фізичної терапії,

фізичного виховання та біології _____ В.В. Дичко

Погоджено групою забезпечення спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

Керівник групи забезпечення _____ І.В. Кушакова

Затверджено та рекомендовано до впровадження вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

“28” серпня 2020 р.

протокол № 1

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3,5	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 105	Рік підготовки:	
	1-й	1-й
	Семестр	
	1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: контактних –4 самостійної роботи студента –8	Лекції	
	18 год.	6 год.
	Практичні	
	16 год.	6 год.
	Самостійна робота	
	71 год.	93 год.
Вид контролю: залік		

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень (за спеціальністю)» полягає формуванні у майбутніх учителів біології та основ здоров'я системних знань і розуміння концептуальних методів наукових досліджень, що полягає у розкритті теоретичних та практичних аспектів наукової роботи.

**2. Матриця компетентностей, програмних результатів навчання,
методів навчання, методів контролю з навчальної дисципліни (обов'язкової)
«Методологія наукових досліджень(за спеціальністю)»**

Компетентності, які формуються (шифр відповідно до освітньої програми)	Програмні результати навчання (шифр відповідно до освітньої програми)	Методи навчання	Методи контролю
<p>Володіння науковим світоглядом; знання основних теорій, концепцій, вчень, які формують наукову картину світу; вміння відстоювати власні наукові погляди (ЗК1); здатність користуватись сучасними, у т. ч. інформаційними технологіями, застосовувати програмні засоби (ЗК2); здатність учитись і оволодівати сучасними знаннями, критично оцінювати інформацію з різноманітних джерел, переосмислювати власний і чужий досвід, аналізувати свою професійну й соціальну діяльність та ухвалювати конструктивні рішення (ЗК3); знання основних</p>	<p>узагальнює базові знання природничих та конкретних біологічних наук в обсязі, необхідному для обґрунтування загальнотеоретичних питань біології і основ здоров'я людини (об'єктно-предметна область, термінологічний апарат, теорії і концепції, закони і закономірності, методи дослідження, історія розвитку тощо) (ПРН1); знає особливості розвитку сучасної біологічної науки, основні методологічні принципи наукового дослідження, методологічний і методичний інструментарій проведення наукових</p>	<p>Словесний метод (лекції) проводяться з використанням научного методу – застосуванням презентацій, відеоматеріалів, демонстрація теоретичного матеріалу, обговорення, дискусія, аналіз); Практичний метод (практичні заняття – проведення дискусій, бесід, інтерактивні методи (мозковий штурм, робота у групах), аналіз конкретних генетичних задач, ситуацій, розробка презентацій, реферативна робота); В рамках самостійної роботи використовуються діагностичні та науково-</p>	<p>Вхідний (бесіда). Поточний контроль (письмові роботи у формі рефератів, презентацій, доповідей); усне опитування; письмове опитування (тестування, розв'язання задач, відповіді на питання) Вирішення компетентісно-орієнтованих практичних завдань; поточні та контрольні тестування; Підсумковий контроль (залік)</p>

<p>методів наукового пошуку; вміння планувати й організувати дослідження за прикладною тематикою, узагальнювати отримані результати, оформлювати і презентувати наукові здобутки відповідно до чинних вимог (ЗК7). здатність належно використовувати термінологію у галузі біології та здоров'я людини, ефективно й вільно передавати наукові ідеї, принципи і теорії письмовими, усними та візуальними засобами (ФК3); здатність до комплексного планування, організації та здійснення наукових і навчальних проєктів, підготовки аналітичної звітної документації та презентацій (ФК7); здатність виконувати роботу з дотриманням правил біологічної етики, біобезпеки, біозахисту (ФК14); здатність проводити дослідження та здійснювати викладання із дотриманням норм академічної доброчесності, розуміти основні засади міжнародних практик з</p>	<p>досліджень за спеціалізацією, представляє результати наукової роботи письмово (у вигляді звіту, наукових публікацій тощо) та усно (у формі доповідей та захисту звіту) з використанням сучасних технологій, вміє коректно вести дискусію (ПРН2); розуміє основні засади функціонування міжнародної наукової спільноти: принципи рецензування рукописів публікацій, вимірювання наукометричних індексів, організації міжнародного співробітництва, подання конкурсних заявок на гранти та принципи їх відбору (ПРН3); володіє основами професійної культури при підготовці та редагування текстів державною мовою з предметної спеціальності (ПРН7); здатний висловлювати власні міркування, висновки, давати пояснення, що їх обґрунтовують, звертаючись</p>	<p>дослідницькі методи навчання відповідно до типу та складності завдання.</p>	
---	---	--	--

<p>ділового адміністрування науково-дослідної діяльності (ФК15).</p>	<p>до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються (ПРН15); вміє спілкуватись в діалоговому режимі з колегами та цільовою аудиторією, використовує бібліотеки, інформаційні бази даних, Інтернет ресурси для пошуку необхідної інформації (ПРН16); знаходить шляхи швидкого й ефективного розв'язання поставленого завдання, генерує ідеї, використовуючи отримані знання та навички (ПРН19); дотримується норм академічної доброчесності під час навчання та провадження наукової діяльності з метою забезпечення довіри до результатів наукової роботи, знає основні правові категорії та особливості використання результатів інтелектуальної діяльності (ПРН20).</p>		
--	--	--	--

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	усього	зокрема			усього	зокрема		
		л	пр	с.р.		л	пр	с.р.
Тема 1. Поняття про науку, її суть, мета і завдання	15	2	2	11	15	2		13
Тема 2. Основні категорії науки. Суть і особливості процесу	16	2	2	12	18		2	16
Тема 3. Загальні наукові аспекти методології досліджень	20	4	4	12	18	2		16
Тема 4. Структура дослідження. Розробка концептуальних	16	2	2	12	18		2	16
Тема 5. Розробка та експериментальна перевірка моделі, головних ідей, концептуальних положень, що покладені в основу дослідження.	18	4	2	12	18	2		16
Тема 6. Обробка даних та оформлення результатів дослідження	20	4	4	12	18		2	16
Усього годин	105	18	16	71	105	6	6	93

4. Програма навчальної дисципліни

4.1. Теми лекцій

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Лекція 1. Поняття про науку, її суть, мета і завдання.	2	2
2	Лекція 2. Основні категорії науки. Суть і особливості процесу наукового пізнання	2	
3	Лекція 3. Загальні наукові аспекти методології досліджень .	4	2
4	Лекція 4. Структура дослідження. Розробка концептуальних положень і апарату дослідження.	2	
5	Лекція 5. Розробка та експериментальна перевірка моделі, головних ідей, концептуальних положень, що покладені в основу дослідження.	4	2
6	Лекція 6. Обробка даних дослідження та оформлення результатів.	4	
	<i>Разом:</i>	18	6

4.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Предмет, мета і завдання курсу “МНД (за спеціальністю)”.	2	
2	Основні структурні елементи науки: принципи (постулати), проста абстракція (поняття, визначення),	2	2
3	Загальна структура дослідницької роботи, її основні складові і етапи проведення.	4	
4	Поняття актуальності дослідження та визначення ступеня його наукової розробки. Визначення об’єкта, предмета,	2	2
5	Збирання та накопичення матеріалів дослідження. Організація і проведення експерименту.	2	
6	Основні вимоги щодо написання роботи: стисливість, логічність, конкретність.	4	2
	<i>Разом:</i>	16	6

4.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Історичний нарис становлення і розвитку наукового пізнання світу	2	1
2	Специфіка і відмінності різних форм пізнання світу (містичної, релігійної, художньої і наукової)	2	1
3	Сучасні особливості розвитку науки	2	1
4	Труднощі й особливості проведення міждисциплінарних наукових досліджень.	2	3
5	Проблеми прогнозування розвитку науки та оцінки її ефективності.	2	3
6	Суть і значення “наукометрії”	2	3
7	Види і способи систематизації фактичного матеріалу	2	3
8	Суть і значення теоретичних і емпіричних методів пізнання.	2	3
9	Вимоги щодо збирання і систематизації емпіричних фактів.	2	3
10	Границі й суть використання евристичних методів рішення	2	3
11	Специфіка методології соціально-економічних досліджень.	2	3
12	Вплив методики проведення наукового дослідження на структуру роботи.	2	3
13	Специфіка теоретичного розділу роботи і вимоги щодо систематизації основних наукових ідей і категорій.	2	3
14	Використання графічних методів наукового дослідження.	2	3
15	Умови об’єктивності і основні правила проведення соціологічних досліджень.	2	3
16	Врахування психологічних аспектів у соціологічних дослідженнях.	2	3
17	Мотивація наукової творчості	2	3
18	Вплив особистості на вибір форми наукової діяльності.	2	3
19	Інтелектуальні, психологічні, моральні, освітні вимоги до науковця.	2	3

20	Сутність, характер і шляхи вирішення наукової проблеми.	2	3
21	Формування та обґрунтування наукових гіпотез.	2	3
22	Основні етапи роботи з літературними джерелами в рамках наукового дослідження.	2	3
23	Види записів, які необхідні під час роботи з науковою літературою	2	3
24	Сучасна інформаційна база наукових досліджень	2	3
25	“Інформаційний потоп” і як в ньому орієнтуватися.	2	3
26	Правдивість сучасних джерел інформації.	3	3
27	Логіка подання матеріалу у науково-дослідних роботах.	3	3
28	Суть і особливості формулювання рекомендацій і висновків	3	3
29	Форми представлення результатів наукових досліджень.	3	3
30	Вимоги до структури наукових статей, встановлені вищою атестаційною комісією (ВАК) України.	3	3
31	Правила оформлення ілюстративного матеріалу (плакати, слайди).	3	3
32	Відмінність вимог до наукової доповіді та наукової статті.	3	3
33	Основні елементи наукового дослідження, які необхідно виявити в процесі структуризації наукової статті.	3	3
	<i>Разом:</i>	71	93

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Реалізація основних завдань контролю й оцінювання результатів навчання здобувачів під час вивчення навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень (за спеціальністю)» досягається за рахунок цілеспрямованості, репрезентативності, об'єктивності, систематичності й комплексності у застосуванні різних видів контролю. Систематичність контролю результатів навчання здобувачів з навчальної «Методологія наукових досліджень (за спеціальністю)» забезпечується в його видах: поточному контролі, підсумковому контролі.

Результати навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни визначаються у балах, що виставляються згідно з критеріями оцінювання, затвердженими в ДДПУ. Оцінювання результатів навчання здійснюється під час проведення навчальних занять (лекції, практичні) та самостійної роботи.

Поточний контроль результатів навчання здобувачів з навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень (за спеціальністю)» відбувається за такими формами:

1). Для здобувачів вищої освіти бали розподіляються пропорційно годинам у навчальному плані, відведеним на навчальні заняття та самостійну роботу.

2). Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти за лекції здійснюється за такими критеріями:

– присутність здобувача на лекції, складання її конспекту та активна участь у перебігу лекції (1 бал).

3). Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих під час практичного заняття, здійснюється за такими критеріями:

– під час опитувань – за повну й ґрунтовну відповідь на сформульоване запитання з теми заняття (до 4 балів);

– під час тестування – за правильні відповіді на запитання тесту з теми заняття (до 4 балів);

– у процесі виконання ситуаційних вправ і завдань – за запропонований правильний алгоритм (послідовність) виконання завдання; за знання теоретичних основ проблеми, порушеної в завданні; за володіння формулами й математичними методами, необхідними для виконання завдання; за отриманий правильний результат (до 4 балів).

4). Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в процесі написання поточних, проміжних контрольних робіт здійснюється за правильні відповіді на всі питання роботи (до 10 балів).

5). Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти під час контрольного заходу здійснюється за правильні відповіді на питання.

б). Оцінювання рефератів та презентацій за визначеними темами здійснюється відповідно до таких критеріїв (до 10 балів):

- за повноту та використання сучасних концепцій і джерел інформації (крім лекційного конспекту, має бути ще не менше трьох джерел інформації);
- за оформлення роботи згідно з вимогами і наявність посилань на використану літературу та джерела;
- за наявність змістовних висновків;
- за глибокі знання навчального матеріалу, що містяться в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах.

У разі виявлення невідповідності результатів навчання окремим критеріям із тієї чи іншої форми контролю знань кількість балів, яка виставляється здобувачу, може бути знижена:

- за неповну відповідь;
- за кожен неправильну відповідь;
- за невчасне виконання завдання;
- за недостовірність поданої інформації;
- за недостатнє розкриття теми;
- за відсутність посилань на літературні джерела.

Результати поточних контролів рівня знань здобувачів вищої освіти (у вигляді певної кількості отриманих балів) обов'язково доводяться викладачем наприкінці кожного заняття до їхнього відома, виставляються в «Журнал обліку роботи академічної групи» та є підставою для одержання допуску до підсумкового контролю.

Допуск до підсумкового контролю з навчальної дисципліни становить 60 балів, визначається як сумарна мінімальна кількість балів, яку має набрати здобувач вищої освіти для отримання позитивної оцінки «задовільно», крок шкали – 1. При цьому межа незадовільного навчання становить 59 балів.

Кожна навчальна дисципліна, вивчення якої закінчується складанням заліку або екзамену, оцінюється максимальною оцінкою у 100 балів.

Підсумковий контроль результатів навчання з навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень (за спеціальністю)» проводиться у формі заліку. Оцінювання результатів навчання у формі семестрового заліку проводиться по закінченні вивчення навчальної дисципліни, зазвичай, на останньому практичному занятті або в період до початку екзаменаційної сесії відповідно до графіка освітнього процесу.

На останньому аудиторному занятті оголошуються здобувачам вищої освіти відкрито (у присутності групи) накопичені ними бали поточного оцінювання з навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень (за спеціальністю)», отримані під час лекційних, практичних занять та за виконану самостійну роботу. Залік, як форма контролю, передбачає зарахування здобувачеві балів, накопичених за результатами поточного оцінювання з навчальної дисципліни (за наявності у здобувача не менше 60 балів за поточну роботу – без додаткового опитування) й не вимагає обов'язкової присутності здобувача вищої освіти.

Здобувач має право (за бажанням) підвищити власний результат оцінювання в балах з навчальної дисципліни, де формою контролю є залік, шляхом виконання завдань самостійної роботи, але не пізніше ніж до початку екзаменаційної сесії.

У разі отримання оцінки «незадовільно» здобувач має право на два перескладання: викладачу та комісії. Замість перескладання комісії здобувач може обрати повторне вивчення навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

За накопичувальною 100-бальною шкалою	За національною шкалою	
	для екзаменів, звітів з практики, курсових робіт	для заліків
90 – 100 балів	відмінно	зараховано
89 – 75 балів	добре	
60 – 74 балів	задовільно	

26 – 59 балів	незадовільно	не зараховано
0 – 25 балів	неприйнятно	

6. Засоби діагностики результатів навчання

1) усні опитування на практичних заняттях – індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда (оцінюється рівень розуміння здобувачем теоретичного матеріалу, вміння формулювати запитання по темі та давати на нього відповідь, якість підготовки домашнього завдання);

2) перевірка практичних завдань на практичних заняттях – письмове тестування; вирішення дослідницьких задач; в тому числі перевірка вміння аналізувати й застосовувати одержані знання для вирішення практичних завдань; перевірка результатів виконання завдань для самостійної роботи.

3) залік, як форма контролю, передбачає зарахування здобувачеві балів, накопичених за результатами поточного оцінювання з навчальної дисципліни (за наявності у здобувача не менше 60 балів за поточну роботу – без додаткового опитування) й не вимагає обов'язкової присутності здобувача вищої освіти. Здобувач має право (за бажанням) підвищити власний результат оцінювання в балах з навчальної дисципліни, шляхом виконання завдань самостійної роботи, але не пізніше ніж до початку екзаменаційної сесії.

7. Рекомендована література

Основна:

1. Гуроров О. І. Методологія та організація наукових досліджень : навчальний посібник. Харків: ХНАУ, 2017. - 272 с.

2. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Організація та методологія наукових досліджень: навч. посіб. Харків: Право, 2017. - 448 с.

3. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методологія наукових досліджень: підручник. Харків: Право, 2019. - 368 с.

4. Дегтярьов А. В., Кокодій М. Г., Маслов В. О. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. - 78 с.

5. Євтушенко М.Ю., Хижняк М.І. *Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник* – Центр учебной літератур, 2019.- 350с.
6. Костюкевич В. М., Коннова М. В. *Методологія наукових досліджень: навчальний посібник*. Вінниця, 2017. - 172с.
7. Конверський А. *Основи методології та організації наукових досліджень*. К. : Центр навчальної літератури, 2017. - 350 с.
8. Корягін М. В., Чік М. Ю. *Основи наукових досліджень. Навчальний посібник*. 2-ге вид.. К. : Алерта, 2019. - 492 с.
9. Малигіна В. Д. *Методологія наукових досліджень*. Рівне. 2016. - 247 с.
10. Щербак Т І., Важинський С. Е. *Методика та організація наукових досліджень : навчальний посібник*. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. - 260 с.

Допоміжна:

11. *Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр. / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової*. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. - 169 с
12. *Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання*. Київ, 2016. - 16 с.
13. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. *Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни «Організація та методологія наукових досліджень» для аспірантів (здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії)* – Харків : Право, 2019. – 40 с. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» № 928-VIII від 25.12.2015 - Відомості Верховної Ради України, 2016, № 3, ст. 25.
14. Мальська М. П. *Організація наукових досліджень : навчальний посібник* / М. П. Мальська, І. Г. Пандяк. – К.: «Центр учбової літератури», 2017. – 136 с.
15. *Методологія та організація наукових досліджень: Навч.посіб./ І.С. Добронравова, О.В. Руденко, Л.І. Сидоренко та ін.; за ред.. І.С.*

Добронравої(ч.1), О.В. Руденко(ч.2).-К.: ВПЦ «Київський університет, 2018. - 607с.

16. Методологія наукових досліджень [Текст] : навч. посіб. / Ладанюк А. П., Власенко Л. О., Кишенько В. Д. ; Нац. ун-т харч. технологій. - Київ : Ліра-К, 2018. - 351 с.

17. Методологія та організація наукових досліджень [Текст]: Навч.посіб./ Л.Г. Ліпич, С.М. Бортнік, Л.Г. Волинець та ін. ; за аг. Ред.. Л.Г. Ліпич. – Луцьк: Вежа-Друк, 2018. – 220с.

18. Наказ МОНУ № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації»

19. Національний стандарт України «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання» ДСТУ 3008:2015.– К.: ДП «УкрНДНЦ», 2016. - 31 с.

20. Якорнов Є.А. Організація наукових досліджень та розробок в галузі телекомунікацій. Навчальний посібник - К.: НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського», 2017. – 241 с.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Міністерство освіти і науки України. Розділ “Державні стандарти”. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti>.

2. Міністерство освіти і науки України. Розділ “Нова Українська школа”. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>.

3. Нова українська школа: Концептуальні засади реформування середньої школи. URL:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.

4. Нова українська школа: Порадник для вчителя / під заг. ред. Бібік Н. М. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf>.

5. Про затвердження концепції розвитку інклюзивного навчання : Наказ МОН від 01 жовтня 2010р. № 912. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-kontseptsii-rozvitku-inklyuzivnogo-navchannya>.

6. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

9. Посилання на дистанційний курс

Вивчення навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень(за спеціальністю)» може відбуватися дистанційно або змішано на платформі Moodle ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» URL: <http://ddpu.edu.ua:9090/moodle/course/view.php?id=1642>

Дистанційний курс розраховано на шість тем. Кожна тема містить такі компоненти: лекції, практичні заняття, комплексне практичне індивідуальне завдання, завдання до самостійної роботи.